

Σημείο Μηδέν

Είναι φορές που οι λέξεις δεν φαίνεται να μπορούν να χωρέσουν την αλήθεια. Που οι εικόνες φαίνεται αδιανόητο ότι αποτυπώνουν την πραγματικότητα μέσα στην οποία ζούμε. Το πρωί της Τετάρτης 14 Ιουνίου ενημερωθήκαμε για άλλο ένα ναυάγιο στη Μεσόγειο - από αυτά για τα οποία όσες και όσοι και ασχολούμαστε με το προσφυγικό, μαθαίνουμε συστηματικά, και με μεγαλύτερη ένταση το τελευταίο διάστημα.

Η πρώτη είδηση μιλούσε για 17 νεκρούς και 104 διασωθέντες. Πολύ γρήγορα, το [Watch The Med Alarm Phone](#), η ανεξάρτητη οργάνωση που έχει δημιουργήσει μια αυτο-οργανωμένη τηλεφωνική γραμμή για πρόσφυγες που βρίσκονται σε κίνδυνο στη Μεσόγειο Θάλασσα για την υποστήριξη υπηρεσιών διάσωσης, υπογράμμισε ότι είχε λάβει από το προηγούμενο μεσημέρι, μια κλήση για ένα πλοίο με 750 πρόσφυγες κοντά στην ίδια περιοχή (και είχε ενημερώσει σχετικά τις αρχές). Και τότε η είδηση άρχισε να μετατρέπεται σε τρόμο.

Στον τελικό απολογισμό, οι νεκροί, των οποίων οι σοροί έχουν βρεθεί, είναι 78, ενώ 104 είναι οι διασωθέντες - όλοι άντρες. Αυτό σημαίνει ότι, με βάση τις αναφορές ότι πράγματι επέβαιναν περίπου 750 άτομα στο πλοίο, ο τραγικός απολογισμός των αγνοούμενων είναι περίπου 550 άτομα. Πρόκειται για το πλέον πολύνεκρο ναυάγιο που έχει συμβεί ποτέ στην Ελλάδα απ' όσο γνωρίζουμε. Δυστυχώς, εξανεμίζονται φυσικά οποιεσδήποτε ελπίδες νέων διασώσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με μαρτυρίες των προσφύγων που διασώθηκαν αλλά και των συγγενών που αναζητούν τους αγαπημένους τους ανθρώπους, πολλές γυναίκες (και κάποιες έγκυες), και πολλά παιδιά βρίσκονταν κλεισμένες/οι στο αμπάρι του πλοίου.

Σύντομο χρονικό και ευθύνες διάσωσης

Το πλοίο ξεκίνησε από το Τομπρούκ της Λιβύης την περασμένη Παρασκευή 9 Ιουνίου, και είχε, από όσο γνωρίζουμε τουλάχιστον από τις εθνικότητες των διασωθέντων και των αναζητήσεων των συγγενών, ανθρώπους από την Αίγυπτο, το Πακιστάν, τη Συρία, την Παλαιστίνη και το Αφγανιστάν. Ακολούθησε τη λεγόμενη «διαδρομή της Καλαβρίας», μια ιδιαίτερα επικίνδυνη διαδρομή που αναγκάζονται να ακολουθήσουν συχνά άνθρωποι που φεύγουν από τη νότια Τουρκία ή τη Λιβύη προς την Ιταλία, προσπαθώντας να αποφύγουν την Ελλάδα, όπου καταγράφονται παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αναφορές για άτυπες αναγκαστικές επιστροφές (pushbacks). Το ναυάγιο του πλοίου έγινε κοντά στο βαθύτερο σημείο της Μεσογείου, γνωστό ως τάφος ή φρέαρ των Οινουσσών. Η συγκεκριμένη διαδρομή διαρκεί μέρες, και προφανώς είναι πολύ περισσότερο επικίνδυνη. Είναι

πρακτικά αδύνατο να γνωρίζουμε πόσες βάρκες, και πόσες ζωές, έχουν χαθεί στη διαδρομή αυτή, ενώ το πολύτιμο έργο της παρακολούθησης και καταγραφής των αναγκών έρευνας και διάσωσης καλύπτουν ανεξάρτητες οργανώσεις όπως το Alarm Phone ή τα πλοία των Γιατρών Χωρίς Σύνορα, που δρουν στην ευρύτερη περιοχή της Ιταλίας και της Μάλτας (και όχι στην Ελλάδα).

Την περασμένη Τρίτη 13 Ιουνίου το πρωί επικοινωνήσαν πρώτη φορά από το πλοίο ζητώντας βοήθεια. Το Alarm Phone, η ακτιβίστρια Ναουάλ Σούφι που βρισκόταν σε επικοινωνία με πρόσφυγες μέσα στο πλοίο, αλλά και η Frontex καταγράφουν αυτές τις πρώτες επικοινωνίες, ενώ ενημέρωσαν ταυτόχρονα τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Είναι πλέον δεδομένο από το χρονικό των γεγονότων όπως έχει καταγραφεί από πολλαπλές πηγές (δείτε εδώ την [αναλυτική καταγραφή του Alarm Phone](#)) ότι υπήρχε επαρκέστατος χρόνος για τον σχεδιασμό, οργάνωση και υλοποίηση μιας κατάλληλης επιχείρησης διάσωσης - μεσολαβούν τουλάχιστον 16 ολόκληρες ώρες από την αρχική ειδοποίηση των ελληνικών αρχών μέχρι την τελική βύθιση του πλοίου. Ωστόσο, μια τέτοια επιχείρηση, όχι μόνο δεν οργανώθηκε, αλλά υπάρχουν και σοβαρά κενά στην αφήγηση του ελληνικού λιμενικού, όπως καταγράφουν σειρά δημοσιογραφικών μέσων (για παράδειγμα, [εδώ](#) και [εδώ](#)).

Παρά το γεγονός ότι δεν μπορούμε να εξάγουμε οριστικά συμπεράσματα για το τι πραγματικά συνέβη, υπάρχουν κάποια αναμφισβήτητα δεδομένα:

- Το πλοίο βρισκόταν σε διεθνή ύδατα, αλλά σε ελληνικό SAR (ζώνη ευθύνης διάσωσης), κάτι που δεν αμφισβητήθηκε ποτέ και από πουθενά. Συνεπώς οι ελληνικές αρχές είχαν την ευθύνη διάσωσης.
- Επίσης, και με βάση το παραπάνω χρονικό, είχαν πλήρη γνώση ότι το σκάφος βρισκόταν σε κίνδυνο από πολύ νωρίς. Γενικά οι επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης, όταν ζωές βρίσκονται σε κίνδυνο, θα πρέπει να είναι οι κατάλληλες και ταχύτατες, κάτι που δεν συνέβη σε αυτή την περίπτωση. Με αυτό το δεδομένο, η όποια παρέμβαση έγινε ήταν, τουλάχιστον λανθασμένη και ανεπαρκής. Θα έπρεπε να υπάρχουν κατάλληλα διασωστικά πλοία του λιμενικού με δυνατότητα άμεσης διάσωσης ανθρώπων από τη θάλασσα γύρω από το πλοίο - για παράδειγμα, ένα από τα πλέον σύγχρονα ιδιωτικά διασωστικά ήταν στην περιοχή και δεν κλήθηκε ποτέ από το Κέντρο Επιχειρήσεων. Ειδικά δεδομένου ότι σκάφη του λιμενικού είχαν εντοπίσει το πλοίο και ήταν παρόντα κατά το ναυάγιο. Είναι ενδεικτικό ότι ακόμα και οι διασωθέντες περισυλλέχθηκαν από ιδιωτική θαλαμηγό και όχι από σκάφος των ελληνικών αρχών.
- Είναι προβληματική και απαράδεκτη οποιαδήποτε ενοχοποίηση των ίδιων των προσφύγων. Είναι αδιανόητες οι αιτιάσεις από το λιμενικό και τις ελληνικές αρχές, ότι επιχειρήθηκε διάσωση και την αρνήθηκαν οι πρόσφυγες. Εξάλλου, εικόνες που έχουν δει το φως της δημοσιότητας εμφανίζουν πρόσφυγες να ζητούν βοήθεια με σηκωμένα τα χέρια, ενώ το ίδιο κατέγραψαν οι επικοινωνίες τους με το alarm phone και την ακτιβίστρια Ναουάλ Σούφι που βρισκόταν σε επικοινωνία με τους ανθρώπους στο πλοίο.
- Ακόμα πάντως και κάτι τέτοιο να συνέβαινε, οι αρχές είχαν άμεση ευθύνη διάσωσης. Το σκάφος δεν έφερε σημαία (γεγονός που δίνει το δικαίωμα προσέγγισης και της επιβίβασης για έλεγχο

από τις Ελληνικές αρχές), ήταν καταφανώς αναξιόπλοο, χωρίς πιστοποιητικά και σωστικά μέσα, υπερφορτωμένο και χωρίς σωσίβια, ακυβέρνητο (άρα έχρηζε άμεσης βοήθειας). Συνεπώς, θα έπρεπε να ληφθούν πολύ σοβαρά προληπτικά και ενεργητικά μέτρα (και με κατάλληλα σκάφη) με την άμεση δράση της Ελληνικής Ακτοφυλακής.

- Σε συνέχεια των σοβαρών κενών στην αφήγηση των ελληνικών αρχών, είναι ενδεικτική η συζήτηση που έγινε για το γεγονός ότι σε κάποια φάση οι αρχές επιχείρησαν να δέσουν ένα σκοινί στο πλοίο για να το ρυμουλκήσουν. Ενώ εξ αρχής δεν υπήρχε καμία σχετική αναφορά στις αλλεπάλληλες ανακοινώσεις του λιμενικού, το βράδυ της Πέμπτης ήρθαν στο φως της δημοσιότητας μαρτυρίες των διασωθέντων προσφύγων (σε βίντεο, αλλά και μέσω πολιτικών αρχηγών και πολιτικών στελεχών), ότι το λιμενικό προσπάθησε να ρυμουλκήσει το πλοίο με σκοινί. Από το πρωί της Παρασκευής γίναμε μάρτυρες αντιφατικών δηλώσεων στελεχών της κυβέρνησης και του λιμενικού για κάποιες ώρες (αλλού στελέχη του λιμενικού δήλωναν ότι έγινε μια τέτοια προσπάθεια, αλλού ότι δεν υπήρξε ποτέ), μέχρι να γίνει τελικά η παραδοχή ότι πράγματι κάποια στιγμή προσέδεσαν στο αλιευτικό για να ελέγξουν τις συνθήκες που επικρατούσαν στο εσωτερικό του. Πέρα από το γεγονός ότι η ρυμούλκηση με σκοινί, αν θεωρήσουμε ότι έγινε στο πλαίσιο κάποιας επιχείρησης διάσωσης (και όχι μεταφοράς του πλοίου εκτός περιοχής ελληνικής ευθύνης), ενός τέτοιου πλοίου είναι απαράδεκτη και επικίνδυνη, και φέρει άμεσο κίνδυνο ανατροπής του πλοίου.
- Σε κάθε περίπτωση, το μέγεθος της τραγωδίας, οι υπαρκτές σοβαρές αντιφάσεις και τα λογικά κενά, παράλληλα με παρελθούσες παράνομες πρακτικές από την πλευρά των ελληνικών αρχών (για παράδειγμα με το [pushback στη Λέσβο που έφεραν πρόσφατα στη δημοσιότητα οι New York Times](#), αλλά και πόσα και πόσα άλλα), αναδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη να γίνει άμεση, αποτελεσματική, αξιόπιστη, διαφανής, ανεξάρτητη και πλήρης διερεύνηση των συνθηκών του ναυαγίου. Στην έρευνα θα πρέπει να συμπεριληφθεί η διερεύνηση όσων προκύπτουν από τις καταγεγραμμένες επικοινωνίες (που πρέπει να δημοσιοποιηθούν), αλλά και από τις καταθέσεις των επιζώντων και όλων των εμπλεκομένων, για να προσδιοριστούν οι πολιτικές, ποινικές και πειθαρχικές ευθύνες και να υπάρξει πλήρης λογοδοσία και διαφάνεια.

Ευρωπαϊκή (και ελληνική) πολιτική για το άσυλο και τη μετανάστευση

Αν θέλουμε βέβαια να μιλήσουμε στα σοβαρά για πολιτικές και ουσιαστικές ευθύνες, πρέπει να μιλήσουμε για τον πρώτο ένοχο: την ευρωπαϊκή πολιτική για τη μετανάστευση και το άσυλο, επιθετικό τμήμα της οποίας είναι η ελληνική πολιτική. Γιατί αυτό το ναυάγιο, δεν ήταν παρά μια προδιαγεγραμμένη τραγωδία, συνέπεια ακριβώς αυτής της πολιτικής.

Η πραγματικότητα είναι απλή, όσο είναι και τραγική: Οι θεσμοθετημένες πολιτικές και οι συστηματικές πρακτικές αποτροπής που ακολουθούνται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, σε συνδυασμό με παράνομες πρακτικές όπως αυτές των *rushbacks*, η πολιτική της εξωτερικοποίησης των συνόρων και της στρατιωτικοποίησης που χαρακτηρίζει την ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική για το άσυλο και τη μετανάστευση, παραβιάζουν θεμελιώδη δικαιώματα, αφήνουν έρμαιο τους πρόσφυγες στα χέρια

των διακινητών και τελικά οδηγούν τους ανθρώπους στον θάνατο.

Ανάμεσα σε αυτά τα δικαιώματα που παραβιάζονται, είναι φυσικά και το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο: κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να αιτηθεί για άσυλο, απ' όπου κι αν προέρχεται, και με όποιον τρόπο φτάνει στη χώρα όπου αιτείται άσυλο. Οι πολιτικές εξωτερικοποίησης της ΕΕ επιδιώκουν να σταματήσουν με κάθε τρόπο τους ανθρώπους εκτός των συνόρων της, για να μην καταφέρουν καν να αιτηθούν για άσυλο. Πρόκειται για κατάφωρη παραβίαση της Συνθήκης της Γενεύης και παραβίαση του θεμελιώδους δικαιώματος.

Και αυτές οι πολιτικές υλοποιούνται τόσο εντός, όσο και εκτός της ΕΕ. Εκτός: με τη χρηματική, υλικοτεχνική και πολιτική υποστήριξη καθεστώτων που παραβιάζουν θεμελιώδη δικαιώματα (όπως πχ. η Λιβύη), για να εμποδίσουν τους πρόσφυγες να κινηθούν προς την ΕΕ. Φυσικά το ίδιο ισχύει και εντός: Ενδεικτική είναι η [έρευνα που δημοσιοποιήθηκε την Πέμπτη 15 Ιουνίου από το Solomon και τον Αποστόλη Φωτιάδη](#), σύμφωνα με την οποία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπερδιπλασιάζει τα ποσά που σχεδιάζει να διαθέσει στην Ελλάδα για ενίσχυση των εξοπλισμών, των συστημάτων επιτήρησης, και του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκονται στην διαχείριση των συνόρων, για το διάστημα 2021-2027, σε σχέση με το αντίστοιχο προηγούμενο. 800εκ. € προβλέπει ο σχετικός προϋπολογισμός για τη φύλαξη των συνόρων, ενώ μόλις 600.000€ (!) για επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης.

Φυσικά, το εντός, περιλαμβάνει ταυτόχρονα έναν απλό και τρομακτικό στόχο: να γίνει η ζωή των προσφύγων και μεταναστών/ριων που βρίσκονται εντός των συνόρων της ΕΕ, κόλαση. Πλέον, κανονικοποιείται μια πραγματικότητα της Ευρώπης και Ελλάδας Φρούριο. Συνοπτικά, οι σχετικές πολιτικές κινούνται στον άξονα: σοβαρός περιορισμός και διαρκή εμπόδια στην πρόσβαση στο άσυλο - κράτηση - επιστροφές. Επιβάλλεται ένα καθεστώς όπου ο αιτών/ούσα άσυλο θα καλείται διαρκώς να αποδεικνύει "καλή πίστη" ώστε να μην του στερείται αυτόματα το δικαίωμα στο άσυλο, να αποδέχεται ότι θα είναι έρμαιο κάθε πολιτικής επιλογής που θα λαμβάνεται εν αγνοία του και χωρίς να έχει στοιχειώδη πρόσβαση σε πληροφορίες και προβλέψεις που θα αφορούν τη ζωή του, υπό συνθήκες στέρησης βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων (υγεία, εργασία, εκπαίδευση), και ταυτόχρονα να υπερβαίνει διαρκή εμπόδια, ώστε να μην οδηγηθεί στην απέλαση, την επιστροφή ή τη φυλακή. Η και σε όλα, με όποια σειρά. Παράπλευρη συνέπεια είναι οι χιλιάδες άνθρωποι χωρίς χαρτιά και χωρίς δικαιώματα, σε μια γκρίζα ζώνη του τίποτα, γκετοποιημένοι και περιθωριοποιημένοι. Χαρακτηριστική είναι η ασφυκτική πραγματικότητα μέσα στην οποία ζουν οι αιτούντες και οι αιτούσες άσυλο στις προσφυγικές δομές στα νησιά του Αιγαίου, εξ' ολοκλήρου χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ, με βάση και [πρόσφατη έρευνα της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο \(RSA\)](#). Χιλιάδες άνθρωποι ζουν σε αναξιοπρεπείς συνθήκες, με πολύ σημαντικές ελλείψεις σε νομική βοήθεια, ιατρική περίθαλψη και διερμηνεία, καθώς και σε φαγητό και είδη πρώτης ανάγκης. Η ζωή χαρακτηρίζεται από σκληρή επιτήρηση, έλεγχο και καταστολή, μέσα σε συνθήκες απομόνωσης, μακριά από τον αστικό ιστό. Η «τοξική» συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, που έτσι κι αλλιώς συνιστά θεσμική εκτροπή και έναν εφιάλτη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ο γεωγραφικός περιορισμός που τους επιβάλλεται στα νησιά, οι ταχύρρυθμες διαδικασίες ασύλου και οι διαδικασίες συνόρων,

εκπροσωπούν και την τυπική απαξίωση της υποχρέωσης διεθνούς προστασίας των προσφύγων από την πλευρά της ΕΕ. Και εξακολουθούν να επιφέρουν ολέθρια αποτελέσματα στη ζωή χιλιάδων ανθρώπων, όσων καταφέρουν να επιζήσουν.

Και φυσικά, αυτές τις πολιτικές, η ελληνική κυβέρνηση τις ακολουθεί, τις εντείνει και τις υλοποιεί με υπερβάλλοντα ζήλο, με συχνά ακροδεξιά και μάλλον πάντα κυνική ρητορεία, με επένδυση στη συντηρητικοποίηση του δημόσιου λόγου και την ιδεολογική μετατόπιση, με παράνομες πρακτικές και παραβιάσεις, με συστηματικές πρακτικές και λόγο απαξίωσης των προσφύγων και μεταναστών/ριών, με την ποινικοποίησή τους όπως και των αλληλέγγυων και των οργανώσεων που επιχειρούν να αντισταθούν σε αυτές τις πολιτικές, και με συνοδοιπόρο την πλειοψηφία των ΜΜΕ.

Η κατεύθυνση αυτή της ευρωπαϊκής πολιτικής για το άσυλο και τη μετανάστευση, εντείνεται το τελευταίο διάστημα - το μέλλον προδιαγράφεται μελανό. Μόλις μια βδομάδα πριν το ναυάγιο, την Πέμπτη 8 Ιουνίου, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέληξε σε συμφωνία εγκρίνοντας τη διαπραγματευτική εντολή επί των νομοθετικών προτάσεων για τους νέους κανονισμούς για τις διαδικασίες ασύλου (APR) και διαχείρισης του ασύλου και της μετανάστευσης (AMMR). Θα ακολουθήσουν τριμερείς διάλογοι με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με στόχο την άμεση ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου για το άσυλο, που εκκρεμεί από το 2016 μέχρι σήμερα. Η εντολή του Συμβουλίου επιτείνει τις ανισότητες μεταξύ των χωρών της ΕΕ στην προστασία των προσφύγων, εισάγοντας υποχρεωτικές διαδικασίες συνόρων, ενισχύοντας την «πρώτη χώρα εισόδου» ως κριτήριο ευθύνης και θεσπίζοντας εξαιρετικά περίπλοκες διαδικασίες. Επιπλέον και κατά βάση περιορίζει υπέρμετρα την πρόσβαση των ανθρώπων στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας, μέσα από μία πληθώρα ρυθμίσεων που παραβιάζουν το θεμελιώδες δικαίωμα στο άσυλο. Περιορίζει τη δυνατότητα «υποβολής» αίτησης ασύλου και εγκρίνει έναν εξαιρετικά ευρύ ορισμό της «ασφαλούς τρίτης χώρας» ως λόγου απόρριψης των αιτημάτων ασύλου χωρίς να εξετάζονται στην ουσία τους. Επιτρέπει να χαρακτηρίζονται ως «ασφαλείς τρίτες χώρες» κράτη που διώκουν τους ίδιους τους πολίτες τους, που δεν παρέχουν νόμιμο καθεστώς και πλήρη δικαιώματα στους πρόσφυγες, και να απορρίπτονται τα αιτήματα ασύλου εντός ΕΕ με ταχύρρυθμες διαδικασίες, με βάση αυτές τις αιτιάσεις.

Είναι αρκετά απλό: τα κροκοδείλια δάκρυα και η υποκρισία, δεν φέρνουν πίσω τους νεκρούς, ούτε αποτρέπουν την επόμενη τραγωδία. Μόνη λύση είναι η ριζική μεταρρύθμιση των ευρωπαϊκών και ελληνικών πολιτικών για το άσυλο και τη μετανάστευση, με γνώμονα τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσφύγων και μεταναστών/ριών. Και αυτή δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει τη δημιουργία ασφαλών και νόμιμων διαδρομών που να μπορούν να ακολουθήσουν πρόσφυγες και μετανάστες/ριες. Μόνο έτσι θα σταματήσουν τα ταξίδια του θανάτου.

Πίσω από τους αριθμούς, υπάρχουν ανθρώπινες ζωές

Για να επιστρέψουμε στο ναυάγιο στην Πύλο, υπάρχει ένα ακόμα, εξαιρετικά σημαντικό επίπεδο ευθύνης: απέναντι στους ανθρώπους που βρίσκονταν μέσα σε αυτό το πλοίο του θανάτου, τους

επιζώντες, τους νεκρούς/ες, τους αγνοούμενους/ες, τους συγγενείς τους και την αντιμετώπισή τους. Και πρώτα πρώτα, με βάση τον σεβασμό στις ανθρώπινες ζωές - αυτές που χάθηκαν, αυτές που σώθηκαν, και αυτές των οικείων των θυμάτων. Προηγούμενες περιπτώσεις ναυαγίων στην Ελλάδα έχουν αναδείξει τις τεράστιες ελλείψεις στην ενημέρωση, υποστήριξη και περίθαλψη των επιζώντων αλλά και των συγγενών θυμάτων, την καταγραφή των αγνοούμενων και την ενημέρωση των οικείων τους, καθώς και στην ταυτοποίηση των νεκρών. Χαρακτηριστικά, σε προηγούμενες περιπτώσεις, επιζώντες κρατήθηκαν μέχρι και στο προαναχωρησιακό κέντρο κράτησης στην Αμυγδαλέζα.

Σε ό,τι αφορά τους διασωθέντες, εγείρονται σοβαρά ζητήματα ως προς την αντιμετώπισή τους: με βάση και τις φωτογραφίες που έχουν δοθεί στη δημοσιότητα, διέμειναν από την Τετάρτη σε άθλιες συνθήκες, μέσα σε μια αποθήκη στην Καλαμάτα, κοιμούνταν στο πάτωμα, χωρίς να τους έχουν δοθεί είδη πρώτης ανάγκης, και αποκλεισμένοι από την επαφή με τον έξω κόσμο, την κοινωνία των πολιτών και τους δημοσιογράφους, ενώ φυλάσσονταν από την αστυνομία με παρουσία ένοπλων, κάτι που, κατ' ελάχιστον, εντείνει το τραύμα. Ακόμη και την επόμενη μέρα, στις φωτογραφίες εξακολουθούσαν να εμφανίζονται ξυπολητοί. Ενδεικτική των σοβαρών κενών της διαδικασίας είναι η μαρτυρία γιατρού από το νοσοκομείο Καλαμάτας ότι ο ίδιος έδωσε το τηλέφωνο του στους νοσηλευόμενους για να επικοινωνήσουν με τις οικογένειες τους, κάτι που θα έπρεπε να είναι η πρώτη μέριμνα της Πολιτείας. Συγκλόνησε και το βίντεο με το οποίο ένας νεαρός επιζώντας επικοινωνεί με τον αδερφό του, που πήγε στην Καλαμάτα να τον δει, ενώ τους χώριζαν τα κάγκελα του χώρου στον οποίο ήταν κλεισμένοι.

Στη συνέχεια, το απόγευμα της Παρασκευής, 71 επιζώντες μεταφέρθηκαν στον καταυλισμό της Μαλακάσας, ενώ, την στιγμή που γράφεται το παρόν, 24 νοσηλεύονται στο νοσοκομείο, και άλλοι 9 έχουν συλληφθεί. Για τους συλληφθέντες, τονίζουμε το απαράδεκτο της ποινικοποίησης των προσφύγων, κάτι που έχουμε δει συχνά και στο παρελθόν (επιζώντες ναυαγίου που αντιμετωπίζουν σοβαρότατες κατηγορίες, σε ορισμένες περιπτώσεις αθλώνονται μετά από μεγάλα διαστήματα προφυλάκισης, σε όλες τις περιπτώσεις αποτελούν τους αποδιοπομπαίους τράγους).

Για όσους μεταφέρθηκαν στη Μαλακάσα για την καταγραφή τους, οι συνθήκες μαζικού καταυλισμού δεν είναι σε καμία περίπτωση κατάλληλες για ευάλωτες περιπτώσεις όπως είναι τα θύματα ναυαγίου (όπως δεν είναι και για κανέναν άνθρωπο), ενώ κινδυνεύουν να ακολουθηθεί η διαδικασία που προβλέπει περιορισμό της ελευθερίας τους μέχρι 25 ημέρες, μέχρι τη διαδικασία της καταγραφής. Δεδομένων δε των προβλημάτων με την αναβάθμιση του συστήματος της Υπηρεσίας Ασύλου, είναι πολύ πιθανό, η κράτηση τους να υπερβεί κατά πολύ το προβλεπόμενο αυτό χρονικό διάστημα. Πρέπει να χορηγηθεί άσυλο και προστασία τώρα στα θύματα αυτής της τραγωδίας. Η Πολιτεία οφείλει να τους αντιμετωπίσει ως επιζώντες ναυαγίου και να τους παράσχει όλες τις σχετικές διασφαλίσεις. Πρέπει να τους παρασχεθούν όλες οι αναγκαίες συνθήκες για την υποδοχή, τη φιλοξενία και την ψυχοκοινωνική και νομική τους υποστήριξη, ενώ δεν πρέπει να παραμείνουν σε καταυλισμούς υπό το καθεστώς κράτησης, ούτε να υπάρξει καμία υπόνοια ποινικοποίησής τους.

Τα θύματα του ναυαγίου, οι επιζώντες, οι νεκροί/ες, οι κοντινοί τους άνθρωποι, έχουν δικαιώματα.

Και όλες και όλοι εμείς, έχουμε δικαίωμα και υποχρέωση να συγκροτήσουμε μια ασπίδα αλληλεγγύης γύρω τους, και να διεκδικήσουμε μαζί τους τα δικαιώματά τους. Και ως ελάχιστη απόδοση δικαιοσύνης στη μνήμη των θυμάτων, να απαιτήσουμε, με κάθε τρόπο, την πλήρη διερεύνηση και απόδοση ευθυνών, και να αγωνιστούμε μαζί, για την ανατροπή της ευρωπαϊκής πολιτικής, που πνίγει στον φράχτη του Έβρου, στον πάτο του Αιγαίου, χιλιάδες ζωές και την αξιοπρέπεια όλων μας.

Η **Ειρήνη Γαϊτάνου είναι υπεύθυνη επικοινωνίας στην Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA), πολιτική επιστημόνισσα*

**Η φωτογραφία που συνοδεύει τη δημοσίευση είναι έργο της ζωγράφου Μαρίας Γιαννακάκη από τη συλλογή Mare Nostrum, που παρουσιάστηκε στη Γκαλερί Σκουφά το 2016.*